

Na osnovu člana 5. stav (1) tačka h) i člana 19. stav (1) tačka c) Zakona o Agenciji za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj: 75/17) i čl. 83., 131. i 248. Zakona o bankama ("Službene novine Federacije BiH", broj: 27/17), Upravni odbor Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 13.10.2017. godine donosi

ODLUKU O SISTEMU INTERNIH KONTROLA U BANCI

Član 1.

Predmet odluke

- (1) Ovom odlukom se bliže propisuje minimum standarda za uspostavljanje primjerenog i efikasnog sistema internih kontrola koji je banka dužna da osigura, kontinuirano provodi i održava.
- (2) Odredbe ove odluke primjenjuju se na banke sa sjedištem u Federaciji Bosne i Hercegovine koje imaju dozvolu za rad Agencije za bankarstvo Federacije BiH (u daljem tekstu: Agencija).
- (3) Odredbe ove odluke banka je obavezna da primjenjuje na pojedinačnoj i konsolidovanoj osnovi, u skladu sa propisima kojima se uređuje supervizija na konsolidovanoj osnovi.

Član 2.

Nadležnosti nadzornog odbora i uprave banke

- (1) Nadzorni odbor je odgovoran da, na osnovu prijedloga uprave banke, donese odluku o uspostavi, održavanju i unapređenju efikasnog sistema internih kontrola u banci i osigura da uprava banke osigura uslove za njihovo provođenje, odnosno da uprava banke i drugi zaposlenici u banci uspostavljaju i provode detaljne procedure i postupke vezane za adekvatnu kontrolu rizika, praćenje efikasnosti i djelotvornosti poslovanja banke, pouzdanosti njenih finansijskih i ostalih informacija i usklađenosti sa propisima, internim aktima, standardima i kodeksima.
- (2) Nadzorni odbor je dužan da, na prijedlog uprave banke, utvrdi ciljeve te donese i kontinuirano prati provođenje politika vezanih za sisteme internih kontrola banke koje, između ostalog, treba da osiguraju i da se ovlaštenja za donošenje poslovnih odluka, zavisno od njihove prirode, prenose na odgovarajući nivo ovlaštenja u banci i da se ta ovlaštenja u potpunosti provode odnosno izvršavaju kroz cijelu organizacionu strukturu banke.

Član 3.

Obuhvat sistema internih kontrola

- (1) U cilju osiguranja minimalnih standarda sistema internih kontrola banke u skladu sa ovom odlukom, nadzorni odbor je dužan da u svim područjima poslovanja banke, osigura najmanje:
 - a) adekvatnu organizacionu strukturu,
 - b) organizacionu kulturu,
 - c) uspostavu kontrolnih funkcija banke,
 - d) adekvatne kontrolne aktivnosti i podjelu dužnosti,
 - e) adekvatne interne kontrole integrisane u poslovne procese i aktivnosti banke,
 - f) adekvatne administrativne i računovodstvene postupke i
 - g) uspostavu odgovarajućih procedura za zaštitu aktive banke.
- (2) Sistemi internih kontrola u banci treba da osigura, između ostalog, i:
 - a) izračunavanje i preispitivanje kapitalnih zahtjeva za rizike u skladu sa Odlukom o izračunavanja kapitala,

- b) utvrđivanje i praćenje velikih izloženosti, kao i usklađivanja velikih izloženosti sa propisima koji uređuju ovu oblast,
 - c) zaključivanje pravnih poslova sa licima u posebnom odnosu sa bankom, te sistem izvještavanja i postupke nadzora nad zaključivanjem pravnih poslova sa licima u posebnom odnosu sa bankom,
 - d) proces kojim se osigurava pravovremeno, istinito i tačno javno objavljivanje podataka i informacija banke,
 - e) postupak provjere tačnosti podataka i informacija potrebnih za nadzor na konsolidovanoj osnovi,
 - f) izvještavanje nadzornih i drugih tijela i
 - g) procjenu efekata eksternalizacije poslovnih aktivnosti na sisteme internih kontrola banke.
- (3) Sistemi internih kontrola obuhvataju računovodstveno i finansijsko poslovanje banke, uključujući kontrolu finansijskog plana i planiranja, standardnih i nestandardnih troškova, statističkih analiza i njihovu objavu, periodičnih operativnih i poslovnih izvještaja, te programa obuke za edukaciju svih zaposlenika banke u korelaciji sa provođenjem kontrolnih funkcija banke.

Član 4.

Organizaciona struktura i kultura

- (1) Plan organizacione strukture banke, donesen od strane nadzornog odbora, mora uspostaviti jasne nivoe i linije nadležnosti kao i odgovornosti sa jasnim razgraničenjima između funkcija upravljanja, nadzora i rukovođenja u banci.
- (2) Po pitanju organizacione strukture banke, sistemi internih kontrola, kao minimum, trebaju osigurati da:
 - a) su ovlaštenja i ograničenja zaposlenika banke jasno i precizno utvrđena u aktu o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji poslova banke donesenom od strane nadzornog odbora;
 - b) se u banci provodi kadrovska politika na način da se zaposlenici zapošljavaju na radna mjesta koja odgovaraju njihovim stručnim kvalifikacijama, sposobnostima i odgovarajućem radnom iskustvu;
 - c) se provodi sveobuhvatna, kontinuirana i uspješna obuka zaposlenika banke;
 - d) se provodi kontinuirana kontrola i ocjena kvaliteta poslova izvršenih od strane svakog zaposlenika banke;
 - e) je u banci osigurano razdvajanje obavljanja nespojivih poslova tako da jedno lice ne može istovremeno imati dužnosti vezane za zaštitu aktive i dužnosti vezane za njeno knjigovodstveno evidentiranje, odnosno ne može istovremeno obavljati određene poslovne aktivnosti i imati ovlaštenje za kontrolu tih istih aktivnosti, a naročito u sljedećim slučajevima:
 - 1) kreditni službenik ne smije da vrši isplatu sredstava kredita;
 - 2) kreditni službenik ne smije da obavlja i poslove vezane sa funkcijom knjigovodstva kredita;
 - 3) lica ovlaštena za potpisivanje naloga i čekova po računima kod korespondentnih banaka ne mogu obavljati i poslove usaglašavanja računa kod tih banaka;
 - 4) poslove usaglašavanja podataka sa glavnom knjigom obavezno obavlja samo lice koje nije vršilo prvobitna knjiženja;
 - 5) da u svim ostalim slučajevima poštuje princip razdvajanja nespojivih dužnosti;
 - 6) da gdje je to primjenljivo, u određenim vremenskim intervalima provodi princip planiranih i nenajavljenih rotacija svakodnevnih dužnosti zaposlenika u banci što mora biti predviđeno i ukupnim programom obuke zaposlenika banke;
 - 7) da osigura zaposlenicima banke korištenje godišnjeg odmora u skladu sa zakonom koji reguliše ovu oblast.

Član 5.

Kontrolne funkcije banke

- (1) Minimalni standardi sadržaja internih akata kontrolnih funkcija, uslovi koje moraju ispunjavati lica koja obavljaju kontrolne funkcije, obim i način obavljanja poslova kontrolnih funkcija, način na koji se preispituje primjerenost i djelotvornost kontrolnih funkcija, te sadržaj, učestalost i obavezu dostavljanja izvještaja o provođenju kontrolnih funkcija su definirani Odlukom o kontrolnim funkcijama banke.
- (2) Efikasno funkcionisanje kontrolnih funkcija u banci (funkcija upravljanja rizicima, funkcija praćenja usklađenosti i funkcija interne revizije) treba da omogući kontrolne aktivnosti i podjelu dužnosti, odnosno interne kontrole integrisane u poslovne procese i aktivnosti banke.
- (3) Sistemi internih kontrola moraju osigurati da ni jedno lice zaposleno u banci ne može biti u poziciji da učini značajne greške ili počini prekršaje utvrđene zakonom, drugim propisima i internim aktima banke, a koji se u kratkom roku ne mogu otkriti.

Član 6.

Administrativne i računovodstvene kontrole

- (1) Sistemi internih kontrola banke obavezno sadrže administrativne i računovodstvene kontrole.
- (2) Administrativne kontrole predstavljaju polaznu tačku u uspostavljanju računovodstvene kontrole i obuhvataju:
 - a) uspostavu, praćenje, razvoj i kontrolu organizacione strukture banke, i
 - b) kontrolu procedura i evidencija vezanih za procese donošenja odluka o odobravanju poslovnih transakcija banke.
- (3) Računovodstvene kontrole obuhvataju plan procedura, procedure i evidencije vezane za zaštitu aktive i pouzdanost finansijskih evidencija banke i moraju osigurati da:
 - a) se poslovne transakcije banke izvršavaju u skladu s općim ili posebnim odlukama, odnosno odobrenjima nadležnih lica banke,
 - b) se poslovne transakcije banke knjigovodstveno evidentiraju bez odlaganja i tačno,
 - c) se poslovne transakcije banke knjigovodstveno evidentiraju na način da je moguća izrada finansijskih izvještaja u skladu sa MRS/MSFI,
 - d) se poslovne transakcije banke knjigovodstveno evidentiraju na način da je odgovornost za aktivu banke prepoznatljiva i transparentna,
 - e) je pristup aktivi banke dozvoljen samo u skladu sa odobrenjima nadležnih lica u banci,
 - f) se knjigovodstvene evidencije aktive provjeravaju i upoređuju sa stvarnim stanjem aktive u određenim, najmanje propisanim, vremenskim intervalima i da se, u slučaju bilo kakvih razlika, poduzimaju odgovarajuće mjere i aktivnosti.
- (4) Knjigovodstvene evidencije banke moraju biti vođene u skladu sa svim propisanim i uspostavljenim računovodstvenim i bankarskim principima kao i međunarodnim standardima. Knjigovodstvene evidencije i računi banke moraju u svakom trenutku odražavati njeno stvarno finansijsko stanje i rezultate njenog poslovanja, a posebno u pogledu:
 - a) operativnih odgovornosti koje moraju osigurati da računovodstveni sistem omogućava pripremu internih izvještaja za potrebe kontrole. Evidencije moraju biti dnevno ažurne i imati (analitičke) pomoćne kontrolne račune koji su usklađeni sa stanjem u glavnoj knjizi,
 - b) kontrolnih zapisa koji moraju biti kreirani tako da svaka pojedina stavka može da se ispita i prati kroz poslovne knjige banke,
 - c) obaveznog prethodnog numerisanja finansijskih instrumenata koje olakšava procese dokazivanja, usaglašavanja i kontrole knjigovodstvenih stavki,
 - d) obaveznog računovodstvenog priručnika koji sadrži uputstva za obradu svakodnevnih transakcija.

Član 7.

Procedure za zaštitu aktive banke

- (1) Osnovna metoda za zaštitu specifičnih stavki aktive banke mora da predstavlja posebno ovlaštenje za pristup takvoj aktivi.
- (2) Banka je dužna da, u okviru svog sistema internih kontrola, sačini plan za zaštitu fizičke aktive koji, kao minimum, mora da uključi:
 - a) kontrolu gotovog novca na način da blagajnici imaju samo pojedinačan pristup gotovinskim sredstvima koja su njima lično stavljena na raspolaganje za obavljanje poslovnih operacija. Zajedničko raspolaganje gotovinskim sredstvima nije dopušteno;
 - b) u poslovima koji su vezani za gotovinu u trezoru, utržive zaloge, ostave, neizdate čekove i druge vrijednosnice, rezervne brave i ključeve depozita građana, rezervne ključeve blagajničkih kasa i sličnim poslovima uspostavljanje sistema zajedničke zaštite od dva lica istovremeno u kojem su aktivnosti samo jednog lica onemogućene putem dviju različitih brava ili kombinacija i raspolaganjem samo sa jednim ključem ili jednom kombinacijom;
 - c) u poslovima gdje je neophodna provjera i potvrda kao što su usaglašavanje glavne knjige i analitičkih evidencija, transfer sredstava, izdavanje garantnih pisama i sličnim poslovima uspostavljanje sistema dvostruke kontrole koji se od zajedničke kontrole razlikuje po tome što aktivnost jednog lica mora biti verifikovana od strane drugog lica radi osiguranja da samo ovlašteno lice obavlja određenu transakciju, da je transakcija na odgovarajući način evidentirana i/ili da je usaglašavanje obavljeno na odgovarajući način;
 - d) planove za vanredne situacije i čuvanje pomoćnih registara i dosjea za sve ključne evidencije i podatke izvan prostorija banke;
 - e) sistem (način) izvještavanja o nedostacima koji treba da predstavlja proces za trenutno podnošenje izvještaja i pokretanje istrage o manjku gotovine i ostalim nedostacima ili nepravilnostima u trenutku kada se otkriju. Ovaj sistem mora da osigura da se rezultati istrage predaju nadležnom licima u banci i nadležnim organima,
 - f) procedure za zapošljavanje osoblja koje, posebno za specifična radna mjesta u banci, moraju da uključe obaveznu prethodnu provjeru pouzdanosti i stručnosti,
 - g) procedure za fizičko i elektronsko osiguranje.

Član 8.

Prijelazne odredbe

Danom stupanja na snagu ove odluke prestaje da važi Odluka o minimalnim standardima sistema interne kontrole u bankama ("Službene novine Federacije BiH", broj: 3/03).

Član 9.

Stupanje na snagu

Ova odluka stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenim novinama Federacije BiH“.

Broj: U.O.-08-28/17
Sarajevo, 13.10.2017. godine

PREDSJEDNICA
UPRAVNOG ODBORA

mr. sc. Ljerka Marić, dipl.ecc., s.r.